מראה הפנים על תלמוד ירושלמי מועד קטן

רבי משה מרגלית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראה הפנים על תלמוד ירושלמי מועד קטן

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראה-הפנים-על-תלמוד-ירושלמי-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
הלכה ג 7
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 8
הלכה ז 9
הלכה ח 9
פרק ב 10
הלכה א 10
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ה 12
פרק ג 12
הלכה א 12
הלכה ג 16
הלכה ד 16
הלכה ה 17
הלכה ז 18

פרק א

הלכה א

משקין בית השלחין למאי שפירשתי בפנים דטעמא דכל כי האי גוונא שרו רבנן לעשות במועד משום דאתיא מהך דרשא דמייתי בבבלי פרק אין דורשין ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת וכו' וכמו שמביאין התוס' ריש מכלתין וזהו כתניא אידך דמייתי התם בדף י"ח דאלו לשאר דרשות דמייתי שם לעיל הוה משמע דעשיית מלאכה אסורה מן התורה במועד אלא דלדרשא דהך תניא אידך משמע בהדיא דאף מלאכה אסורה במועד אינה אלא מדרבנן כדהחליטו התוס' באין דורשין שם ובהדיא קאמר הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים וכו' איזו מלאכה אסורה. וכך הוא דעת הרמב"ם ז"ל שכתב בריש פ"ב מהל' יו"ט והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאיסורו מדברי סופרים וכו'. והביא ר"ת בתוס' שם ראיה מהאי דאמר הכא לקמן בפ"ב בהל' ג' כלום אסרו מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינון אכלין ושתין ופחזין אבל הרמב"ן ז"ל הביאו הה"מ והר"ן ז"ל הטיל פשרה ואמר שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינה דבר האבד אסורה מן התורה ושהוא לצורך המועד מותרת בין במלאכת אומן בין במלאכת הדיוט אעפ"י שאינו צורך דבר האבד וכן כל שהוא דבר האבד מותרת ואעפ"י שאינו צורך המועד ואע"ג דאית ביה טירחא יתירתא וחכמים מדבריהם אסרו קצת מלאכות אלו ועל זה אמרו בירושלמי שהיה ראוי להתיר במלאכות אלו כדי שלא יהו מתבטלין ויתעסקו בהן שהבטלה מביאה לידי פחיזות ועיקר חולו של מועד ודאי דבר תורה הוא עכ"ל ולכאורה היה נראה להביא קצת ראיה לדברי הרמב"ן ז"ל מדקאמר לקמן בהלכה זו מה בין שביעית מה בין מועד וכו' מועד על ידי שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר שהוא אבד וכו' משמע שע"י שראו חכמים שיש איסור במלאכה במועד דבר תורה לפיכך לא התירו אלא דבר אבד ודבר שאינו אבד נשאר באיסורו מן התורה מיהו יש לדחות דאיכא למימר דהאי סוגיא אזלא כהאי מ"ד דאין דורשין שם דאיסור מלאכה במועד מן התורה הוא וכדקאמר התם לר' יוחנן ור"ל מכלל דתרוויהו ס"ל דחש"מ אסור בעשיית מלאכה והיינו מן התורה לפי הדרשות דדרשו התם אבל להך תניא אידך שאמרנו אינה אלא מדבריהם כמוזכר. ומיהו קצת קשה דהא איצטריך האי קרא ששת ימים תאכל מצות וגו' למילף דמצה רשות מלבד לילה הראשון כדדריש בפ' ע"פ בדף כ' מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות וכו' והתיו"ט כתב בכאן דתרתי שמעינן מהך קרא ואין זה מדוקדק דלא מצינו כה"ג אלא היכא דדרשינן מיתורא דקרא אמרי' בהרבה מקומות תרתי ש"מ אבל הכא דרשינן

מהמדה דבר שיצא מן הכלל וכו' כדקאמר בע"פ שם מ"ט הוי דבר שהיה בכלל וכו' וזה לא שייך אלא לענין מצה דכתיב במקום אחר שבעת ימים תאכל מצות ובהאי קרא יצא מן הכלל ודרשינן מה שביעי רשות וכו' אבל לענין איסור מלאכה מי כתיב שבעת ימים לא תעשה מלאכה דהא דכתיב את חג המצות תשמור שבעת ימים לא כתיב בהדיא על איסור מלאכה. כי היכי דנימא ביה יצא מן הכלל וכן הרא"ש ז"ל הקשה על הך דרשה אלא דנראה דתליא בפלוגתא דהני תנאי דפ' אין דורשין דלמ"ד דאיסור מלאכה במועד מן התורה איהו הוא דדריש להך קרא ששת ימים וג' ללמוד על המצה שהיא רשות בשבעת הימים ולתניא אידך דדריש מהאי קרא ששת ימים ללמדך שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים בענין איסור מלאכה במועד איהו לא דריש להך דמצה רשות אלא דס"ל דבאמת כל שבעה חובה כדאשכחן בהדיא בהאי תלמודא בפ"ב דסוכה בהלכה מי שלא אכל בי"ט ראשון דאיכא מ"ד דס"ל דמצה כל שבעה חובה היא וע"ש. ומיהו לדינא ההכרע לענין מצה כהך תניא כוותיה דרבא בע"פ שם דלילה הראשון בלבד חובה היא ולענין איסור מלאכה במועד ההכרע כהך תניא אידך דלא מסרן הכתוב אלא לחכמים ואע"ג דרב אשי קאמר לקמן התם בריש פ"ב לא מיבעיא קאמר וכו' אלא אפי' במועד דאיסור מלאכה מדאורייתא וכו' כבר כתבו התוס' דכל מקום דאשכחן כיוצא בזה אינו אלא משום דסמך אסמכוהו אקרא אבל באמת אינה אלא מדבריהם וכדעת ר"ת ודעת הרמב"ם ז"ל ומכח הקושיא דהיכן מצינו איסור דאורייתא מקצתו אסור ומקצתו מותר אם לא מה שהתירה התורה בפירוש כהך דאוכל נפש:

ובשביעית דעת רש"י ז"ל דבשביעית בין בית השלחין ובין בית הבעל שרי אבל אינו כן דעת הרמב"ם אלא אף בשביעית בית השלחין התירו ולא בית הבעל כדכתב בפ"א מהל' שמיטה מלבד בדבר שהוא טריח דאסור במועד ובשביעית התירו כדכתב שם ונלמד ממה שאמרו בכאן בהלכה זו. והתיו"ט הביא לזה ולהך דלא מסתבר לעשות ז' ימים האחרונים הביא בפשיטות ולפרש בניחותא ואינו כן אלא דרך בעיא היא ומסיק דפלוגתא דתנאי היא וכאן היא חסר ובשביעית מייתי לה כולה כדפרישית בגמ' בפנים:

ניחא על המעיין שלא יצא בתחלה וכו'. בבבלי איפכא הוא דפריך דלמה לי למתני מעיין שלא יצא בתחלה השתא יש לומר שיצא בתחלה דאתי לאינפולי משקין ממעיין שלא יצא בתחלה ולא אתי לאינפולי מיבעיא ומשני דקמ"ל דאפי' שלא יצא בתחלה בית השלחין אין בית הבעל לא וכדמסיק התם דמוקמינן להמתני' כר' יהודה דהיינו חכמים דהתוספתא והכא דפריך מעיין שיצא בתחלה מ"ט שרי והלא טירחא איכא דדילמא אתי לאינפולי ובעי לשנויי דמתני' כר"מ וכלומר מדחזינן לר"מ דמיקל ושרי אפי' לבית הבעל

ה"נ מיקל הוא דלא חייש דלמא אתי לאינפולי דחי לה ר' יוסי ואוקי למתני' כדברי הכל ובשנויא דחיקא כשהיה אחד וכו' ומשום דלא מסתברא ליה למימר אליבא דר' יהודה דאפי' שלא יצא בתחלה בית הבעל לא וכדאקשי התם וממאי דילמא עד כאן לא קאמר ר' יהודה וכו' ומהדר התם דא"כ מתני' אמאן תרמייה והיינו דלא בעי התם לאוקמי כר"מ דהא בית השלחין קתני ומשמע לדוקא הוא דקתני:

אבד וטרח מה אמרי בה רבנן וכו'. משמע דפשיט לה שהכל תלוי בזה אם הוא דבר אבד מותר לתכמים ואע"ג דאית ביה טירחא ולקמן בהסוגיא לא משמע הכי דהא קאמר במועד לא התירו אלא דבר שהוא אבד ובלבד דבר שאינו טריח והכי נמי מסקינן מהבבלי דקאמר ואפי' במקום פסידא מיטרח נמי לא טרחינן ומסיק לה כר' יהודה והלכתא כוותיה ובריש מכלתין כתבתי דאיכא למימר דהסוגיא דלקמן אתיא כמ"ד דאיסור מלאכה במועד יש לו עיקר מד"ת ואנן קיי"ל דאף מלאכה האסורה במועד אינה אלא מדבריהם כדעת הרמב"ם שהבאתי לעיל וכן דעת רוב גדולי הפוסקים וכן הרא"ש הקשה על האי ברייתא דריש הסוגיא באין דורשין דיליף איסור מלאכה במועד מקרא את חג המצות תשמור שבעת ימים וכתב היאך דרש מחג המצות תשמור לאיסור מלאכה בחול המועד וכלומר דשמא על שמירת המצה קאמר קרא אלא רמז בעלמא הוא' לאסמכתא וע"כ לומר דאף דמדבריהם הוא כדתפסו לעיקר כהך תניא אידך דמוזכר לעיל ושלא מסרן הכתוב אלא לחכמים מ"מ הואיל ורמיזא באורייתא ראו חכמים להחמיר כל היכא דאיכא טירחא יתרא ואע"פ שהוא דבר האבד וכ"כ המרדכי בריש מכלתין:

אותן שבעת ימים האחרונים לא מסתברא וכו'. עיין לעיל בד"ה ובשביעית מה שנתבאר מזה בס"ד:

אמר ר' ירמיה ועודה מנטפת וכו'. הכא משמע דמדחי להא דר' ירמיה דקאמר וכי מחמת הניטוף יכולה היא להשקות אלא לא מחמת עצמה וכו' ולמאי דגריס להא בבבלי דף ד' אמר ר' ירמיה ועדיין היא מטפטת אמר אביי והוא שלא פסק מעיין הראשון א"כ הוא ממש כדמסיק הכא לא מחמת עצמה שהיא מלאה ומפני שלא פסק מעיין הראשון וכדאבייי:

הלכה ב

מאן דאמר תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה וכא מאי אית לך. משמע דלהאי מ"ד אין חוששין משום מראית העין והלכך פריך והכא מה אית לך דלהכשיר לזריעה נמי ליכא גבי זבל כדפרישית. והיינו נמי שכתבו התוס' בדף ד' ע"ב ד"ה מפני שמכשיר אגפיה לזריעה וכו' אי נמי חשיב לה עבודת קרקע ממש וכו' וכלומר דלא כמ"ש בתחלה

שנראית חרישה ממש וסבורים הרואים שלכך מתכוין דהא להאי מ"ד לא ס"ל משום מראית העין וזהו נמי איכא בינייהו דלמ"ד שנראה כעודר איהו הוא דחייש למראית העין אבל לאידך עבודת קרקע ממש הוא וכדמוכח בהדיא מהא דהכא דפריך והכא מה אית לך ולית לך אלא כהדא וכו' וא"כ ליכא טעמא אחרינא אלא שמא לא ימצא לו זבל וכו'. והכא קאמר מה נפק מן בינייהון חפר לעשות אמה של בנין כו'. וכלומר מה איכא עוד בינייהו וכן דרך הש"ס הזה בכל מקום דמהדר לאשכוחי מה דעוד איכא בינייהו ואע"ג דחזינן דאיכא בינייהו אי חוששין משום מראית העין או לא והתם קאמר דאיכא בינייהו דקא אתו מיא אבתריה וכו' אלא איכא בינייהו דקא שקיל מיניה ושדי לבראי וכו' ולא קאמר כדהכא משום דבעי לאשכוחי דאיכא בינייהו אף כשלא חפר לעשות אמה של בנין:

כהדא דבני דסכותא וכו'. הרא"ש ז"ל הביא לזה. ומכאן למדו הפוסקים דכל צרכי רבים עושין אפי' אינו לצורך המועד ומשום קדירא דבי שותפי וכו' כדפרישית במתני' וכן בהא דלקמן מוסכם הוא מרוב גדולי הפוסקים ואין צורך להאריך בזה:

הלכה ג

רבי אליעזר בן יעקב אומר מושכין וכו'. והלכתא כוותיה דראב"י וכך הסכימו רוב גדולי הפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל ודלא כבעל המאור והראב"ד שהשיגו בזה. ובענין פירוש תרביצא שפלפלו בכך הביא הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות לראיה נכונה מהא דקאמר הכא כל שפסידה והולכת זו היא בית השלחין וכו' וזה תמצא לעיל בהלכה א' ואין להאריך בהמוסכם:

במרווחין דברי הכל אסור והיינו להשקות אבל להמשיך מאילן לאילן מותר וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שמיטה ומה שיש לדקדק בדבריו כבר ישבתי לזה לעיל בפ"ב דשביעית בהל' י' ע"ש:

הלכה ד

ובפירצה שאינה סוגה את העפר וכו'. כך הם ממש דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' שמיטה בהל' י"ג וכך כתבתי שם שאלו ראה הראב"ד הגי' הנכונה הכתובה כאן והיא כדברי הרמב"ם לא היה כותב על זה מה שכתב אלא שלא רצה לחפש ולמיהדר בתר זכותיה דהרמב"ם וע"ש:

הלכה ה

תמן תנינן בהרת כגריס וכו'. הלכה זו מבוארת ומבוררת היטב בפנים ולדינא לפי מה ששנינו במס' נגעים מעניינים האלו:

הלכה ו

אין חופרין כוכין וקברות במועד. כתב בעל המאור ז"ל פי' הרי"ף לקבור בהן אחר המועד ואנו תמהים מזה על זה הפירוש וכי היכן מצינו שהותרה מלאכה במועד משום צורך שלאחר המועד דאיצטריך למיתנא אין חופרין וכו' ופשוט הוא דהתנא משום הסיפא נקט לה אבל מחנכין וכו' ולא שמעינן דאפי' לצורך אחר המועד חינוך שרי במועד וטעמא כדכתב הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל שעשאום כצרכי הרבים וכו' ע"ש ובספר המלחמות האריך בזה והביא להך דאיתמר הכא לעיל בהלכה ב' בית עלמא דבר מקטיא וכו' ונלמד מדברי שמואל דצרכי הרבים שהתירו במועד אעפ"י שהוא לצורך אחר המועד היינו תיקון דוקא אבל לא התחלת מלאכה וזהו מה ששנינו כאן:

זה הבקיע כל שהוא תושב נקרא בקיע. לפי פירש"י ז"ל נברכת בריכה של כובסין וקאמרי התם בדף ח' מאי נברכת אמר רב יהודה זו הבקיע והתניא הנברכת והבקיע אמר אביי ואיתימא רב כהנא גיהא ובר גיהא ופירש"י גיהא בריכה גדולה שיכנסו בה כל השופכין בקיע בר גיהא בריכה קטנה כדי שיכנסו המים היוצאין מן הגדולה לקטנה שהיא מלאה ונכנסין לקטן. לפ"ז יש לפרש נמי הא דקאמר הכא כל שהוא תושב נקרא בקיע מלשון תותב קרום ונקלף גבי חלב כלומר שמקובץ במקום אחד כמו בקיע זו שמתקבצים המים לתוכה היוצאין מן הבריכה הגדולה ונקרא תושב שהמים מיושבין בתוכו ובקיע על שם שהיא קטנה כבקיעת הארץ. והרא"ש הביא לפי' הראב"ד ז"ל שפי' הבקיע זהו הקברות כשלנו ירושלמי זה הבקיע כל שהוא תושב נקרא בקיע כי זה הבקיע אין עושין אותו קבר לעולם אלא לשעה מלשון גר ותושב והיינו מהמורות דאמר לעיל וזה שמת במועד נותנין אותו לתוכו עד אחר המועד שחופרין לו כוך או בונין לו קבר לפי כבודו וע"ז כתב הרא"ש ולא מיסתבר כלל כפירושו כי גנאי גדול הוא למת לפנותו מקבר לקבר קודם שיתעכל הבשר וראוי הוא להתיר צורך קבורה יותר משהתירו דבר האבד ומה שתמה הראב"ד על החינוך במועד לצורך אחר המועד תירץ הרמב"ן ז"ל לפי שהכוכין והקברות צרכי רבים הן וכו' כמו שהבאתי לעיל ד"ה אין חופרין. ובענין פי' הבקיע הביא הה"מ בפ"ח מהל' יו"ט בשם הרמב"ן ז"ל שהוא תוספת חפירה לקבר העשוי כבר והותרה לצורך המתים שימותו. והרמב"ם ז"ל נראה מדבריו שפי' כפירש"י והגאונים ז"ל שכתב שם. בהל' ד' לדין דנברכת גבי בורות שיחין ומערות וכו' שהן לצורך המים ואם שהיטב בעיני הה"מ לפי' הרמב"ן בפי' נברכת נראה היותר עיקר בפי' רש"י והרמב"ם והגאונים וכפי מה שנראה מדקאמר הכא כל שהוא תושב וכו' וכדפרישית ומתפרש בלי שום דוחק:

הלכה ז

רבי יעקב בר אחא שמע לה מן הדא מלא שבוע זאת התוס' בפירקין דף ח' ע"ב מביאין לזה ולקמן בפ' אלו מגלחין כתב בדף כ' על הא דדריש מנין לאבילות שבעה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל מה חג שבעה אף אבילות שבעה בירושלמי דייק אימא שמנה כשמונה דחג ומשני שמיני רגל בפני עצמו הוא ומויעש אבל לאביו שבעת ימים לא מצי לאתויי דהתם קודם קבורה היה ובירושלמי משני דאין למידין מקודם מתן תורה וקשה דהאיך למדין כאן מקודם מתן. תורה ובאמת האי קושיא על הש"ס גופיה קשיא דלקמן בפ' ואלו מגלחין בהלכה ה' קאמר מנין לאבל מן התורה שבעה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ופריך ולמדין דבר קודם למתן תורה בתמיה ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא שמע לה מן הדא ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים וכו' הרי דפריך בפשיטות וכי למדין דבר קודם למ"ת. ורבי יעקב בר אחא גופיה דריש לה מקרא אחרינא מכח האי קושיא. והכא דריש מקודם מ"ת ויש ליישב למאי שכתבו התוס' כאן לפי שאין מערבין שמחה בשמחה גזרת הכתוב כדדריש לקמן מקרא דשלמה ובירושלמי דריש מדכתיב מלא שבוע זאת וטעם נראה קצת דכיון שאין עושין מצות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו הימנה וכן שמחה בשמחה יהיה לבו פנוי בשמחה. והשתא נימא דאי כדכתבו מעיקרא דגזרת הכתוב הוא ודאי לא שייך ללמוד מקודם מ"ת וכדאמרינן בעלמא ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ואין גזירת כתוב הזה לאחר מתן תורה אבל אי אזלינן בתר טעמא שכתבו משום דאין עושין מצות חבילות ודאי למידין מהאי טעמא גופיה אף לאחר מתן תורה וא"כ גבי אבילות דאין כאן משום מצות או חבילות שאין זה מן המצות שנצטוינו בהכרח אלא אם אירע לו אבילות יעשה שבעה מכח גזירת הכתוב ופריך שפיר וכי למדין גזירת הכתוב מקודם מתן תורה אבל הכא דשתיהן השמחות מהמצות שנצטוינו עליהן בהכרח ומכח הסברא ילפינן שאין עושין מצות חבילות שפיר ילפינן סמך לסברא זו. אף מקודם מתן תורה כדכתיב מלא שבוע זאת ואפשר שזהו כוונת התוס' כאן שמוסיפין טעם על מה שכתבו בתחלה משום גזירת הכתוב כי היכא דלא תיקשי אהא דלקמן בפ' ואלו מגלחין:

הדא דאת אמר מן הנשואין אבל מן האירוסין אסור פשוט היא דחדשה הוא לו ואיכא שמחה וכ"כ בטור ובש"ע סי' תקמ"ו מותר להחזיר גרושתו מן הנשואין:

הלכה ח

ואיקפד עלוי. אע"ג דהרוחה היא ס"ל הואיל ולצורך המועד הוא מותר שיהא לו הרוחה ביותר:

הדרן עלך פרק משקין

פרק ב

הלכה א

מי שהפך את זיתיו אנן תנינן מי שהפך את זיתיו תני ר"ח וכו'. לא מדייק הש"ס אלא בהא דבמתני' משמע אפי' לא הפכן אלא פעם אחת לר' יהודה טוען קורה ראשונה דחייש נמי לפסידא מכיון שהפכן אלא דלא מתיר כ"א טעינת קורה ראשונה בלבד דתו לא פסדי ור"י ס"ל דזולף וגומר וכו' משום דבדבר האבד לא בעי שינוי כדקאמר בגמרא והלכתא כוותי' ולברייתא דר"ח דווקא אם היו הפוכין ושנויין ומעיקרא קא עביד הש"ס צריכותא וכלומר דבין אם לא היו הפוכין אלא פעם אחת ובין היו הפוכין ושנויין אשמעינן דפליגי ר' יהודה ור' יוסי כמבואר בסוגיא ורבנן דקיסרין דקאמרי מתני' כר' יהודה ומה דתני ר"ח כר' יוסי על כרחך אי אפשר לפרש בענין אחר אלא דבמתני' אשמעינן רבותא אליבא דר' יהודה ובריייתא דר' חייא אשמעי' רבותא אליבא דר' יוסי כמבואר היטב בפנים דהא במתני' תני לר' יהודה ולר' יוסי אלא כדפרישית ובאמת אף לרבנן דקסרין לא פליגי המתני' והברייתא אהדדי דלא אתי רבנן דקיסרין לאפלוגי אלא לפרושי טעמא להא דנקט תנא דמתני' פעם אחת ותנא דבי ר"ח הפוכין ושנויין דכל חד וחד רבותא אשמעינן האי אליבא דמר והאי אליבא דמר והשתא דאתינא להכי דתנא דמתני' ניחא למנקוט הרבותא אליבא דר' יהודה א"כ איכא למימר דהא דקתני מי שהפך נמי לרבותא אליבא דר' יהודה נקטיה שאפי' הפך מקודם המועד אינו מתיר אלא טעינת קורה הראשונה בלבד אבל לר' יוסי דקיי"ל כוותיה לאו דווקא מי שהפך אלא אפי' לכתחלה הופך אדם את זיתיו במועד דהא עיקר טעמא כי היכי דלא פסדי וכללא הוא אליבא דר' יוסי דכל העומד להפסיד מותר בלי שום שינוי וידוע הוא שהזיתים המונחים במעטן צריך להפכן בכל פעם ופעם עד שיהו ראויין לטחינה ולדריכה וזהו טעמו של הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ז מהל' יו"ט הופך אדם את זיתיו במועד וטוחן אותן וכו' וכר' יוסי דאע"ג דבמתני' מי שהפך קתני משום דהעיקר כרבנן דקסרין ותנא דמתני' הכל לרבותא אליבא דר' יהודה הוא דקמ"ל. ובהשגות א"א אני לא מצאתי כן אלא זיתיו הפוכין ושנויין (ובכל ספרי הדפוס נדפס ושטין וט"ס הוא) אבל בהפך אחד לא שאינן מתעפשות כל כך והכי אי' בירושלמי עכ"ל. לא השיג אלא מה דלא נקט הרמב"ם הפוכין ושנויין כדקאמר הכא אבל במה שהתיר הרמב"ם להפוך אף בתחלה במועד לא כתב כלום ומשום דס"ל להראב"ד דזה אפשר לדחות דלא נקט התנא אלא לרבותא אליבא דר' יהודה והשתא למאי דפרשינן

להאי דרבנן דקיסרין לא קשיא נמי מהאי דהפוכין ושנויין וכדאמרן והר"ן ז"ל כתב וז"ל והרמב"ם ז"ל בפ"ז כתב הופך אדם את זיתיו ובהשגות א"א אני לא מצאתי אלא זיתים הפוכים אבל הופך לא שאינן מתעפשות כל כך והכי איתא בירושלמי ע"כ וגי' משובשת נזדמנה לו בדברי הראב"ד דלזה לא צריך ראיה מהירושלמי דממתני' גופה משמע בזיתים הפוכין ולהגי' שלפנינו מובן הכל השגת הראב"ד וישוב דעת הרמב"ם:

הלכה ב

לא אמר אלא וכן מי שהיה וכו' הא בתחלה אסור. זהו הכל אליבא דר' יהודה אבל לר' יוסי אף בתחלה כל היכא דפסדי וכללא דמילתא היא לר' יוסי כמבואר בדבור דלעיל וכפי' הרמב"ם שם וכדמוכח מהני עובדי דלקמן:

שמואל אמר זפתין גרבא וכו'. לגי' דהכא דקאמר אית דמחלפין וכו' משמע דאליבא דשמואל איתמר הני תרי לישני ובבבלי פרקין דף י"ב גריס להא בפלוגתא דשמואל ורב דימי מנהרדעא והרמב"ם בסוף פ"ח מהל' יו"ט פסק כתרווייהו לקולא וגי' דהכא מסייעא ליה:

הלכה ג

פרגמטיא ניגבית מנכסי יתומים קטנים\. מכאן נלמד שהפקדון נגבה מיתומים קטנים כדמסיק הכא ועיין בטור ח"מ סי' ק"ח שכתב שאם נתברר שאותן מטלטלין הם מעסק פלוני גובה אפי' מיתומים קטנים. ועיין בש"ע סי' ק"י סעיף ז' שה"ה אם הודה מורישם בכתב ידם שהוא כך או שהוא פקדון בידו משל פלוני מוציאין מהם ופשוט הוא שאם לא נתברר נאמן המלוה בשבוע' וכדמחלק הכא בין מלוה לפקדון:

אם הזכירוך לבולי יהא הירדן בעל גבולך. בסנהדרין שם פירשתי ג"כ כדהכא וסייעתא לזה מדקאמר עלה ר' יוחנן קובלין לרשות להפטר מבולי משמע להיפטר מחבירה זו קובלין לב"ד אף במועד. ובמרדכי סוף פרקין העתיק להאי בתרייתא דר' יוחנן וכתב אמרינן בירושלמי אמר ר' יוחנן קובלין לרשות שהוא שליט על בולין ויכול להקבל במועד ולדון לפניו ולהסתלק מבולי פירוש בולי שר כמו ראשי בולאות שביהודה עכ"ל ולדבריו צריך לפרש להאי קדמייתא דר' יוחנן אם הזכירוך לבולי וכו' שהשר רוצה להעליל עליך ברח לך עד הירדן אם אין פנאי לקבול להרשות שהוא שליט עליו ומאי קמ"ל:

הלכה ד

שכן מצאנו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת. עיין לעיל פ"ק דשבת מזה:

אין מפנין מדירה נאה וכו' ובתוך שלו אפי' מדירה נאה וכו'. התוס' מביאין לזה בדף י"ג והרמב"ם מביא להא דלקמן בפ"ה בהל' ט' אין מפנין את העצמות וכו' ובתוך שלו אפי' ממכובד לבזוי ומכ"ש בדין דדירה:

הלכה ה

קיבלו עליהן חרמי טבריא וכו'. עיין לעיל בפ' מקום שנהגו בהל' א' מזה:

הדרן עלך פרק מי שהפך

פרק ג

הלכה א

ואלו מגלחין וכן מי שנשאל לחכם והותר. בפירש"י על המתני' בהרי"ף ז"ל כתוב מי שנדר שלא לגלח ונשאל לחכם וחכם מתיר לו נדרו שפיתח לו בחרטה וזה לא היה בידו לעשות מקודם המועד שהיה בדעתו לגמור את נדרו א"נ כגון שלא מצא חכם להתיר ועכשיו מצאו דאנוס הוא עד השתא. וזה לכאורה דלא כפי' גמרא דהכא דקאמר לקמן בהסוגיא וכן מי שנשאל וכו' מה אנן קיימין וכו' אלא כן אנן קיימין בשנשאל קודם לרגל ולא מצאו פתח לנדרו וכו' א"כ משמע דדוקא פתח בעינן ולא מהני חרטה ואנן קיי"ל דפותחין בחרטה ובנתחרט מעיקר הנדר שלא רצה שיהא הנדר הזה מעולם מתירין לו כדמסקינן בנדרים דף צ"ב אמר רב נתמן הלכתא פותחין בחרטה וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' נדרים וכבר פלפלו הפוסקים בירושלמי זה. והרא"ש ז"ל בריש פרקין אחר שהביא להא דהכא בגמרא כתב ולפי הירושלמי מאן דאית ליה פותחין בחרטה פי' בחרטה כל דהו ואין צריך למצוא פתח וטעם לעקור את הנדר מעיקרו אסור לגלח במועד ואע"ג דאיכא למימר היה בדעתו להשלים נדרו ונמלך ברגל והתירו לא חשיב זה אונס ורש"י לא פירש כך עכ"ל לפירש"י דלעיל דמשמע שאם נתחרט על ידי שעכשיו נמלך מהני וא"צ פתח וכן כתב הר"ן שמצא חכם במועד או שנתחרט על נדרו. ולי נראה דגם האי תלמודא ס"ל הכי לדינא דחרטה מהני ופותחין לו פתח בכך אלו היית יודע שעכשיו תתחרט על הנדר מעיקרו מתירין לו וא"כ זהו כפירש"י ומה דאמרו הכא שלא מצאו לו פתח לנדרו עד שבא אחד מזקני הגליל כהדא ר' שמעין ברבי וכו' ה"ק דמיירי שאינו מתחרט וצריך פתח להתירו ולא מצאו קודם המועד ועכשיו מצאו ע"י חכם אחד שבא במועד וכהדא וכו' דקאמר או הוא או כהדא עובדא דר"ש ברבי שנתחרט ע"י מעשה של אותו הזקן והתירו לו א"כ מוקמינן להמתני' נמי בכה"ג שעכשיו במועד הוא שנתחרט ע"י איזה מעשה ומתירין לו בכך אעפ"י שקודם המועד היה בדעתו להשלים נדרו והכי

מוכחא בהאי עובדא דגריס בהאי תלמודא בפ"ט דנדרים הלכה א' דקאמר שם ר' יוחנן פתח ותהי ואלולא דו תהי הוא אתי כלומר ר' יוחנן פתח לאחד בחרטה וא"ל תהית אם אתה מתחרט על הנדר מעיקרו ואם עדיין לא תהית יבא בלבך להתחרט וכלומר תן דעתך אם אתה עומד בנדרך או מתחרט אתה ופריך שם ותהית לאו כנולד הוא א"ר הילא התהות מצויה כהדא ר"ש לא מצאו פתח לנדרו וכו' כהאי דהכא והשתא הכי מיתפרשא נמי הא דהכא דמיירי שלא מצאו פתח לנדרו עד תוך המועד אי נמי כהדא ר"ש ברבי וכו' שנתחרט הוא במועד על ידי שנמלך ממה שהיה בדעתו מקודם ומתחרט על הנדר מעיקרו במועד ומתירין לו כמו שעשה ר' יוחנן ואתיא הא דהכא כמסקנת תלמודא דילן בנדרים:

אמר ר' סימון גזרו עליהן שלא יכנסו לרגל מנוולין. וכך הוא בבבלי ריש פרקין ושאר כל אדם מ"ט אסורין כדתנן אנשי משמר וכו' כדי שלא יכנסו למשמרתן כשהן מנוולין וה"נ כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין. וכתב הגהת מיימוני יש שרצו לומר מהאי טעמא דמי שגילח ערב הרגל מותר לגלח ברגל דמ"ט אין מגלחין במועד כדי שלא יכנס ברגל כשהוא מנוול וזה לא יכנס וטעות הוא בידם חדא מדלא חשיב ליה בהדי אלו מגלחין ועוד הרי שאבדה לו אבדה ערב הרגל ולא גילח דאנוס הוא ואפ"ה אסור לגלח במועד וכי תימא שאני התם דלא מוכחא מילתא אבל הכא מוכחא מילתא שגילח ערב הרגל הא ליתא דלאחר שגילח ברגל תו לא מוכחא מילתא אם גילח ערב הרגל אם לאו וכדאמר אביי יאמרו כל הסריקין אסורין וכו' מהר"ם עכ"ל וכן כתוב בהג"א ריש פרקין בשם א"ז ועוד יש להוסיף ראיה לזה מדמדמה דינא דמועד לדינא דאנשי משמר כדקאמר הכא והתם וכי תעלה על דעתך לומר שאם אנשי המשמר גילחו ביום שהוא קודם שיכנסו למשמרתן שמותרין הן לגלח בתוך משמרתם והא מתני' סתמא קתני א"כ כי דייקת נמי ממתנ' דהכא לטעמא דכל אדם אסורין כדדייק הש"ס ויהיב האי טעמא גופה דהאי טעמא דאנשי משמר על כרחך דשוין הם לדינא. וגם אין להקל ולומר דאם המגלח אין לו מה יאכל אפשר להצטרף זה ולהתיר מי שגילח ערב הרגל חדא דהא נמי לא מוכחא מילתא ואכתי יאמרו כל הסריקין אסורין וכו' ועוד דעיקרא דהאי מילתא למיתלי קולא בהאי שאין לו מה יאכל אידחי לה לגמרי בהאי תלמודא לקמן בהלכה ג' גבי אין כותבין שט"ח במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל ה"ז יכתוב דבעי ר' ירמיה לפרש אם אינו מאמינו ללוה או שאין לו מה יאכל ללבלר א"ל ר' יוסי אם אומר את כן נמצאת מתיר את האומנות במועד וכלומר דתתלי נמי היתרא בכל אומנות ואומנות אם אין להאומן מה יאכל ונמצא איסור מלאכה שאסרו במועד תיבטל לגמרי

אלא אם אינו מאמינו למלוה שעברה או שאין לו מה יאכל למלוה הבאה וכדפרישית שם. ובאמת שאין לתמוה על רש"י והר"ן ז"ל שפירשו שם כמ"ד דר ירמיה והרי דחה ר' יוסי סברת ר' ירמיה לגמרי שהן סמכו על מה דמשמע מתלמודא דילן לעיל פ"ב דף י"ג דהתירו שכר פעולה אם אין לו מה יאכל אבל לא מצינו זה לא להרי"ף ולא לשם א' מגדולי הפוסקים שפירשו כן גבי כתיבה וכן לשון הרמב"ם ז"ל בדין זה כך הוא בפ"ז מהל' יו"ט בהל' י"ב מי שצריך ללוות במועד ולא האמינו המלוה בע"פ ה"ז כותב שטר חוב ולא הזכיר שום מהסופר הרי דתפס לדברי רבי יוסי דהכא לעיקר ועוד דנהי גבי כתיבה קאמרי שם כדמשמע בתלמודא דילן מהיתרא דסופר או משאר איזה אומן מ"מ לא דמי לתגלחת כדלקמן ומסקנת הש"ס דהכא כהאי דר' יוסי קיימא מכח האי קושיא דא"כ תתיר את כל האומנות במועד. והשתא מה במלאכת הכתיבה דאין כאן איסור כ"א הכותב בלבדו ואסרו הכא אף שאין להסופר מה יאכל מכ"ש במלאכת הגלוח שיש כאן איסור להמגלח ולהמתגלח פשיטא ופשיטא שאין להקל ולתלות לקולא ולפ"ז אף לתלמודא דילן אין ללמוד תגלחת משאר שכר פעולה ובמה שגילח ערב הרגל כבר דחי לה הא"ז ומהר"ם ז"ל ומי יקל כנגדם ופשיטא למאי שנתבאר בהדיא מהאי תלמודא וכדאמרן. וכל הרוצה להקל יבוא ויתרץ לבאר האי דהכא ויפרק מה דהסוגיא דהכא ומהבבלי מתנגדית לו במה דמדמה בגילוח לדין דאנשי משמר וכן במה שהקשיתי דלא דמי תגלחת לשאר שכר פעולה. ודי בזה:

וזה אחד מהן וכל אשר לא יבא לשלשת הימים וגו'. ובבבלי פרקין דף ט"ז קאמר ומנלן דמפקרינן נכסיה דכתיב וכל אשר לא יבא וגו' יחרם כל רכושו. ואע"ג דבהאי קרא נמי כתב והוא יבדל מקהל הגולה והוה ליה למילף נמי דמשמתינן ליה מהכא כדקאמר כאן ריב"ל משום דיליף התם מקרא הקודם כדקאמר שם ומנלן דמשמתינן דכתיב אורו מרוז והאי תלמודא דלא יליף מקרא דאורו מרוז איכא למימר דס"ל כהאי איכא דאמרי דהתם כוכבא הוי וא"כ לא שייך למילף דמשמתינן למאן דמשדרינן אבתריה ולא אתא דהא לא שלחו אבתריה דכוכבא למיתי (ורש"י ז"ל פי' כוכבא הוה מזלא דסיסרא והא בקרא כתיב כי לא באו לעזרת ה' וכי מזליה דסיסרא יבא לעזרה ופשוטו של מקרא משמע על כוכב אחד שלא בא ונלחם כדכתיב מן השמים נלחמו הכוכבים וגו') וניחא נמי להא דקאמר שם ומנלן דפרטינן חטאיה בצבורא דכתיב כי לא באו לעזרת ה' ואמר עולא בד' מאה שיפורא שמתיה ברק למרוז איכא דאמרי גברא רבא היה ואיכא דאמרי כוכבא הוה. והא דמייתי לה למילתא דעולא הכא משום דאיכא תרי לישני וללישנא קמא שפיר ילפינן להאי דשלחו אבתריה ולא בא ולא איצטריך לן למילף מכתוב המאוחר וכל אשר

לא יבוא וגו' והוא יבדל ולאיכא דאמרי כוכבא הוה ולא מצינן למילף מקרא דאורו מרוז דמשמתינן להאי דשלחו אבתריה ולא אתא א"כ ילפינן מקרא דכל אשר לא יבא כדיליף הכא:

הדא אמרה המנדה את מי שאינו צריך נידוי ונדה אותו האחר וא"ל אדרבה נידויו של זה האחר נידוי הוא וצריך התרה ומשמע דנידויו של הראשון אינו נידוי כלל והא דקאמרי ליה שרי לן ואנן שרי לך דלכאורה משמע שהן ג"כ צריכין התרה ואע"פ שלא היו חייבין בנדוי וכן כתבתי בפנים אלא דיש לדחות דאינהו לרווחא דמילתא קאמרי הכי וכלומר אם אתה מודה בעצמך דשרי לן דנידוי שלך לא הוי נדוי שאין אנו חייבים בנדוי ואז אנן שריין לך וכן קאמר בבבלי פרקין דף י"ז בהאי עובדא דר"ל הוה מנטר פרדיסא וכו' אתא שאל לבי מדרשא א"ל שלו נדוי ושלך אינו נידוי. והרמב"ם ז"ל למד מהאי עובדא דהמנדה מי שאינו חייב נדוי מנדין אותו כדקחשיב להא בסוף פ"ו מהל' תלמוד תורה באלו כ"ד דברים שמנדין עליהן וטען עליו הראב"ד דלא משמע מכאן שהב"ד היו נזקקין לנדות לר"ל אלא אותו שהקפיד על כבודו ונידה אותו נידויו נידוי ולדעת הרמב"ם י"ל דמדקאמרי ליה שלו נידוי אעפ"י שמעצמו נידה אותו וא"ל אדרבה א"כ ממילא שמעינן שאם בא זה לפני הב"ד או שנודע להם היו צריכין להיות נזקקין לכך וה"ז בכלל הכ"ד דברים:

זקן שנדה לצורך עצמו וכו'. ובבבלי שם מסיק דאפי תלמיד שנדה לכבודו נידויו נידוי לכ"ע אלא שהרב אין צריך לנהוג בו נדוי וכפי' הרמב"ם שם:

אלא כי אנן בשנשאל קודם לרגל וכו' כהדא ר"ש ברבי וכו'. עיין לעיל ריש פרקין מה שנתבאר מזה בס"ד:

לא איתאמרת אלא בשתכפוהו אבליו. הסוגיא דהכא מתפרשת לפי דרכה כמבואר בפנים ומסקנת הפוסקים בשתכפוהו אבליו כפי המשמעות מסוגית הבבלי:

רב אמר שפם כנטילת צפרים לכל דבר. הרמב"ן ז"ל הביא לזה בספר המלחמות לסיעתא לפסק הרי"ף דנטילת צפרנים אפי' בגנוסטרא שרי. וכן השפה במועד אפי' אינה מעכבת האכילה שרי ודלא כדעת הראב"ד מביאו הרא"ש ז"ל וטען עליו והסכים שמותר ליטול כל השפה וע"ש. תני מטפחות ספרים איו מכבסין אותם במי רגלים וכו'. הר"ן ז"ל מביא לזה ודעתו דהש"ס מפרש למטפחות הספרים דהמתני' דבשל ספרי קדש קאמר וא"צ לזה אלא דכן דרך הש"ד הזה מייתי הברייתא דאיירי במטפחות ספרי קדש איידי דנקט למטפחות במתני':

הלכה ג

ואיגרות של רשות זו שאילת שלום. כ"כ הרמב"ם בפ"ז מהל' יו"ט בהל' י"ד. ומסיים שם וכותב חשבנותיו ומחשב יציאותיו שכתובות אלו אין אדם נזהר בתיקונן מאד ונמצאו כמעשה הדיוט במלאכות. והראב"ד רצה ליתן טעם אחר שכתב באגרת שלום שמא לא יזדמן לו מוליך הכתב ומחשב יציאותיו צורך המועד הוא. ואפשר מדנקט במתני' בחד בבא עם קידושי נשים וגיטין וכו' ובהו לא שייך לצורך המועד נתן הרמב"ם הטעם הזה באלו ובאינך כתב מפני שצורכי רבים הם:

הלכה ד

אם אומר את כן נמצאת מתיר את האומנות במועד. כבר נתבאר לעיל דרש"י והר"ן שלא פירשו כמסקנא דהכא מפני שבש"ס דילן לעיל פ' מי שהפך בדף י"ג מסיק דהתירו לשכר פעולה באין לפועל מה יאכל ומיהו לאומנות של גילוח אין ללמוד כלל מזה דשאני בכל האומנות דלא עביד אלא הפועל בלבד לאפוקי בתגלחת שניהן הן באיסור המגלח והמתגלח ועיין מזה לעיל ד"ה א"ר סימון:

חד בר נש אובד תפילוי במועדא וכו'. התוס' בדף י"ט ד"ה ר' יוסי אומר וכו' מביאין לזה ובשם הריב"א דמכאן נראה להתיר להניח תפילין בחוה"מ ובה"ג פסק דאסור להניח יתפילין בחולו של מועד וכו' אבל קשיא וכו' ואם הוא אמת דבחוה"מ חייב בתפילין וכו' ואני בארתי בפ"ב דברכות בד"ה ברם כמ"ד בחוקת הפסח הכתוב מדבר וכו' דמסתברא דהכי הוה דלר' יוסי הגלילי דדריש בפ' המוצא תפילין למעט שבתות ויו"ט מתפילין מימים ולא כל ימים לדידיה יש לומר דלא ממעט אלא שבת ויו"ט שאסורין בעשיית מלאכה אבל חוה"מ דמן התורה מותר בעשיית מלאכה לא ממעטינן מתפילין דלא כל ימים משמע דלא ממעטינן אלא אלו שאינן שוין לכל הימים לפי שהן אינן במלאכה ככל הימים אבל לר"ע דדריש למעט שבת ויו"ט מתפילין מוהיה לך לאות יצאו שבת ויו"ט שהן עצמן אות א"כ חוה"מ נמי אף דמותר בעשיית מלאכה מן התורה מ"מ אות איכא דבפסח אסור באכילת חמץ ובוסוכת חייב בסוכה כדכתבו התוס' פ' החומץ דף ל"ו ד"ה יצאו שבתות ויו"ט וכו' והרמב"ם דנקט לדרשת ר"ע למעט שבת ויו"ט מתפילין כדכתב בפ"ד מהל' תפילין א"כ ממעטינן נמי לדעתו אף חוה"מ מתפילין וזהו האמת לדעתו וכדכתב הכ"מ בפ"ז מהל' יו"ט ולא כמ"ש בה' תפילין וא"כ אין להתיר ג"כ בכתיבת תפילין בחוה"מ יותר מבמלאכה אחרת ועוד בארתי שם כענין היוצא מזה ועיין שם:

הלכה ה

אית דבעי מימר שבאה לו שמועה קרובה בשבת. התוס' בדף י"ז ע"ב ד"ה כשחל שמיני בשבת כתבו כגון ששמע שמועה קרובה דקבורתו לא היה בשבת ובירושלמי מוקי לה בשגררתו חיה ונתיאשו מלקברו בשבת דמונין לו משעה שנתיאשו. ולכאורה הא האי אוקימתא דשמועה קרובה ג"כ נקט הכא ומשמע נמי דלמסקנא איתאמרת ונראה דכמתרצים דבריהם נקטי להא וכלומר דאיכא נמי אוקימתא אחריתא בירושלמי אלא דלא ניחא להו אלא הא דשמועה קרובה דעל שנתיאשו קשיא דודאי בשבת לא היו מחפשין אחריו לקברו וא"כ מסתמא היה היאוש מע"ש ואין השמיני בשבת ודוחק לומר דאכתי בע"ש לא נתייאשו מלבקשו לאחר השבת דא"כ לא היה להם להתיאש בשבת מאחר שהיום אינם יכולים לחפש אחריו והלכך לא הביאו אלא לאוקימתא דשמועה קרובה דאידך שנסתם הגולל עם חשיכה וע"י עכו"ם ג"כ דוחק הוא:

רבי אמי הוה ליה עובדא וכו'. עיין בריש פ"ג דנזיר מה שכתבתי בזה בסייעתא דשמיא: אבל ביום הראשון אינו נותן תפילין בריש פ"ג דברכות בארתי בענין זה וכהאי בעיא לדעולא בבבלי פרקין דף כ"א והגי' בברייתא שם בחילוף דברי ר"א לדר' יהושע ודר"י לדר"א וכדרך הש"ס הזה בחליפין ועיין בברכות שם:

הלכה כר' שמעון בשאינו גדול משפחה וכו'. התוס' בדף כ"ב ד"ה דאתי בגו תלתא יומי וכו' מביאין להא דהכא ובשינוי הנוסחא ובד"ה מהדריתו אפייכו וכו' מביאין להא דלקמן אית תני תני וכו' ודקדקו מהו לחומרא הא זימנין אזלינן לקולא וכו' ולפי הנוסחא שלפנינו מבואר היטב בפנים ולחומרא היינו בשגדול המשפחה הולך לשם ושאר האחים נשארו כאן אלו ואלו מונין שבעה ושלשים משיסתום הגולל ולא מקודם ובחלוקה זו קאמר דהוה לחומרא:

ולמדין דבר קודם למתן תורה. בתמיה עיין לעיל פ"ק בהלכה אין נושאין נשים במועד ד"ה ר' יעקב בר אחא שמע לה מן הדא מלא שבוע זאת א"כ ר' יעקב גופיה למד מקודם מ"ת והכא קאמר מכח האי קושיא דר' יעקב שמע לה מן הדא ופתח אוהל מועד וכו' ולא מקודם מתן תורה וע"ש שתירצתי לזה בטוב טעם בס"ד:

ויתמו ימי בכי אבל משה ימי שבעה בכי שניה וכו'. להאי לישנא קמא דדריש שבעה קודם והא הבכי מתחלת שבעה היא צ"ל דימי מיותר הוא דדריש דהו"ל למיכתב ויתמו בכי אבל משה והלכך דריש הכי ימי ללמד על שבעה שהן הימים החמורים משאר ימי האבל ובכי ללמד על שני הימים מהשבעה ובודאי שהם הראשונים שאחר הבכי הן ימי הספד ובבלי קאמר ג' ימים לבכי וכו' והכא דקאמר בכי שנים היינו שנים שלימים

דמיעוט ימי שנים והשלישי דאכתי לא נהיג ההספד אלא מקצתו ג"כ לבכי לא קחשיב והרא"ש ז"ל הביא לזה ול"ג בכי שנים וע"ש:

אמר לון ר' יוסי מכיון ששמע בכי' אין לו אלא יום אחד בלבד. וכלומר למ"ש או למוצאי הרגל אין לו אלא שעה אחת להתאבל בלבד וכך היא מסקנת הפוסקים ונלמד ג"כ מסוגית הבבלי:

רבי סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה. לפי פשטות השמועה אשבת קאי דאי ארגל הא על ציון המתני' קאמר דקתני הרגלים מפסיקין ואם הרגל מפסיק מאי קמ"ל הלא בטלה ממנו האבילות ואם אשבת קאמר שפיר נמי הא דקאמר קם ר' ירמיה עם ר' יודה וכו' כלומר דהוה קשיא ליה היאך מתיר תשמיש המטה בשבת שבתוך השבעה והא קיי"ל דבר שבצנעה נוהג. והשיב ר' יעקב דבאמת קושטא דמילתא לאו הכין הוא אלא כדשמעינן ממילתיה דריב"ל וכו' שהוא אסור ברגל בתשמיש המטה והיינו בזמן שאין הרגל מפסיק האבלות שלא נהג אבלות קודם הרגל ואין שאר מנהג אבלות נוהג בו ואפ"ה דבר שבצנעה נוהג בו וא"כ אף בשבת כך ואסור בתשמיש המטה. והאי דהתיבון הרי הרגל וכו' פירכא אחריתא הוא דאמאי לא אמרינן דין שבת כדין הרגל בשלא נהג אבלות מקודם הרגל ואינו עולה לו לימי שבעה וא"כ בשבת נמי נימא הכי ומשני ר' בא וכו' כדפרישית בפנים ובזה הסוגיא עולה יפה ובספר המלחמות להרמב"ן ז"ל בשלהי מכלתין ראיתי שהביא לזה ופירש להא דר' סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה כלומר ברגל אבל לא בשבת וכו' ע"ש ולפירושו לא שייך זה על ציון המתני' רגלים מפסיקין וכו' כדלעיל:

הלכה ז

מאן דאמר רבשקה גוי הוה קורעין וכו'. התוס' בדף כ"ו ד"ה מביאין לזה וסיימו ובירושלמי הוה ר"ל קורע על ברכת השם. כלומר דגוי כהאי דלקמן וטעמיה דר"ל דס"ל כהאי דתני ר' הושעיה אחד ששמע קללת השם מישראל וכו' חייב לקרוע:

עתיד הקב"ה ליעשות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבא. בפ"ב דמגלה שם הבאתי דברי התוס' בשלהי תענית וע"ש מה שביארתי בזה בס"ד. אם היתה חבורת מצוה או קידוש החודש מותר. כך הם דברי הראב"ד בפ"ו מהל אבל. ונראה דגם דעת הרמב"ם כן שכתב שם בהל' ז' על אביו ועל אמו לא יכנס לשמתת מריעות עד י"ב חודש. לא כתב אלא לשמחת מריעות אבל במקום שאין נוהגין בה שמחה וסעודת מצוה היא מותר. ולפעמים לעולם מותר וכגון שמשיא יתום ליתומה לשם שמים ואי אפשר אם לא יהיה בעצמו שם מותר לאחר שלשים אף על פי שיש בה שמחה:

סליק פירקא וכולא מסכת וסדרא דמועד ברחמי ובס"ד